

Oostelijk grind (2)

Nieuwsbrief 78 van de zwerfsteengroep.

september 2015

Op de bijeenkomst op 21 september werd eerst tijd besteed aan het determineren van oude vondsten en materiaal dat op de kop was getikt bij de gebroeders Böhmer in Ulft. Te vermelden vallen uit het midden-devoon van de Eifel een solitair koraal overgroeid door een stromatopoor, en fraaie Dohmophyllum heliantoïdes, en een prachtige helioliet. Verder een koraal met een grote woonbuis van een wormachtige uit Java en een prachtige malachiet met talrijke sferolieten in een donkere achtergrond. Louis had diverse foto's bij zich van restanten van een koggeschip dat zeer recent bij Deventer is ontdekt tijdens graafwerkzaamheden in het kader van ruimte voor de rivier.

Het onderwerp koralen stond weer op de agenda om een en ander nog eens scherp op het netvlies te krijgen omdat sommige leden in rommelstenen koralen meenden te ontdekken.

Koralen zijn in de tijd als volgt te rubriceren:

1. Ordovicische koralen uit het oostelijk grind, zwaar verkiezeld en in principe alleen daar te vinden waar oostelijk grind voorkomt. De talrijkste soorten zijn Sarcinula, Paleofavosites en Proheliolites.

Een enkele keer treffen we in kalkconservatie het koraal Sarcinula een ordovicische soort. In de zelfde afzettingen waar we ook de silurische kalkkoralen vinden.

2. Silurische koralen, altijd in kalkconservatie. Vroeger te vinden in de keileemgroeve van Markelo, de grindwinningen in Neuenkirchen en Haddorf, soms in de Rijn-groeven als men diep genoeg grind en zand won/wint. Verder in Groningen en langs de kust van Sleeswijk Holstein en in situ op het Zweedse eiland Gotland.

Dit is een soortenrijk gezelschap waarin Syringopora, Favosites, Heliolieten en kettingkoralen het best herkenbaar zijn en het meeste voorkomen.

Gedeelte van het oppervlak van de helioliet Propora.
Tijdvak: Siluur
v.p: Sigsarve strand
Gotland, Zweden in de Visby-mergels.
Collectie: J.Dreef

3. Devonische koralen. Allereerst in situ in de Eifel, zowel midden-devoon als onder-devoon. In het zuidelijk grind vinden we het onder-devonische koraal Pleurodyctium in een fijnkorrelig zandsteen. De koralen uit het midden-devoon, altijd in kalkconservatie, hebben onze regio niet bereikt. Het zoeken in de Eifel-muldes naar midden- devoon koralen is grabbelen in luilekkerland. Een breed assortiment van solitaire koralen en koloniekoralen ligt er voor het oprapen.

Aulopora: een netvormig kolonie koraal. De cilindrische koralieten groeien aan een kant op een hard substraat. De kelkopeningen liggen op de bovenzijde.
Tijdvak: midden-devoon
Vindplaats: Weinsheim: Eifel
Collectie; J.Dreef

4. Carboon: in het zuidelijk grind vinden we een enkele keer koloniekoralen van de soorten Michelinia en Lithostrotion. Dat kan in kalkconservatie zijn of en dan meestal kleine stukjes (secundair) verkiezeld. Solitaire koralen treffen we soms in de kolenkalk.

5. Jurakoralen; In het oostelijk grind zijn deze zeldzaam, in het zuidelijk grind worden ze vaker aangetroffen, aangevoerd door de Maas vanuit Noord-Frankrijk. Veelal verkiezeld, maar soms in kalkconservatie als ze onder een fikse kleilaag worden opgedolven. Voorbeelden: Isastrea, Stylinea, Thamnastrea.

6. Korallen uit het krijt: solitaire korallen zijn wel te vinden soms in vuursteen, soms los. Koloniekoralen zijn echter weer zeldzaam. Rob vond een exemplaar van het koraal *Astreopora*. Zie de afbeeldingen in zwerfsteenbrief 54.

7. Tertiair: solitaire korallen zijn te vinden in afzettingen uit die periode. Bijvoorbeeld Miste, Mill, Oosterzele en Antwerpen. Maar ook verspoeld in sommige rijngroeves zoals bij Bisslich of op het strand van Cadzand.

Bijvoorbeeld: *Turbinolia*

Voor tertiaire koloniekoralen moeten we naar het buitenland. Wij hebben materiaal uit Lanzarote en Paulmy in Frankrijk.

Literatuur:

- Het Keienboek 6-e druk door P.v.d. Lijn
- Fossilien auf Gotland door Sara Eliason
- Die Eifel door Hans J. Jungheim
- Fossilien Westfalens Invertebraten des Jura door M.Kaever c.s.
- www.kijkeensomlaag.nl van Harry Huisman

J.D.